

Armi Mustosmäki
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Työelämän tutkimuspäivät 2020

Alustojen kautta välittyvän työn sääntely Suomessa

Pohjoismaisen mallin eli työelämää sääntelevien instituutioiden, kuten työlainsäädännön, vahvan ammattiyhdistysliikkeen, kattavien kollektiivisten työehtosopimusten ja laadukkaan koulutusjärjestelmän on ajateltu ylläpitävän työllisyyttä, tuottavan hyvää työelämää sekä tasoittavan eri työntekijäryhmien välisiä eroja. Pohjoismaisessa mallissa työntekijän oikeudet ja työnantajan velvollisuudet määrittyvät pääasiassa työsuhteen kautta. Työsuhteiden epätyypillistyminen, erityisesti kehityskulut, jotka työntävät työtä palkkatyösuhteen ulkopuolelle, rapauttavat pohjoismaisen mallin kysyä suojella työntekijää. Näin erityisesti alustatalouden nousun on nähty haastavan pohjoismaisen mallin. Internetissä toimivat digitaaliset alustat toimivat virtuaalisena paikkana, jossa työn tekijät ja toimeksiantajat voivat kohdata.

Yhteiskuntatieteellisessä työn tutkimuksessa alustatalouteen on suhtauduttu kriittisesti: työtä ei tehdä työsopimuksen sääntelemänä eivätkä työn tekemistä määrittele työaikalainsäädäntö, työehtosopimukset, kollektiiviset palkkaratkaisut tai mahdollisuudet järjestäytyä. Työnantajan velvollisuudet tarjota työntekijälle työtiloja ja -välineitä, koulutusta tai työterveyshuoltoa eivät myöskään sido työn välittäjää tai toimeksiantajaa. Työn tekijän (itsensä työllistäjän) omalle vastuulle jää sosiaaliturvasta huolehtiminen eli itsensä ja perheensä turvaaminen työttömyyden, sairastumisen ja vanhuuden varalta.

Optimistisissa visioissa alustatalous tarjoaa uudenlaisia liiketoiminnan ja ansainnan mahdollisuuksia erilaisille ihmisille ja vaativan sääntelyn vapauttamista. Alustatalouden ollessa vielä uusi, joskin nopeasti leviävä ilmiö, poliittiset ja institutionaaliset linjaukset ovat vasta syntymässä.

Tässä esityksessä tarkastellaan miten suomalaisen työelämän keskeiset instituutiot reagoivat alustatalouden mahdollisuuksiin ja haasteisiin, miten mahdollisuuksia ja haasteita määritellään ja mihin suuntaan alustatalouden sääntely alkaa Suomessa kehittyä. Esitys pohjautuu Euroopan unionin Tasa-arvoinstituutin EIGEn (European Institute for Gender Equality) "*Gender equality prospects in labour markets transformed by artificial intelligence and platform work*"- tutkimusprojektissa tehtyihin politiikkadokumenttien (2017-2020) alustavaan analyysiin.